

ВСЕСВІТ

6176

1934

К 6176

1928
549/х

ЦЕНТРАЛЬНА
= НАУКОВО-УЧЕБНА =
БІБЛІОТЕКА

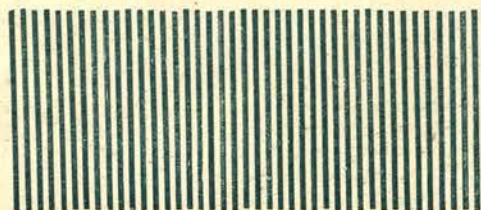
ЦЕНТРАЛЬНА
= НАУКОВО-УЧЕБНА =
БІБЛІОТЕКА

КУМЫСОЛЕЧЕНИЕ

Сухой, чистый, ароматический воздух Юго-восточной России. Длительное солнечное лечение.

Усиленная потеря жидкости тканями, жажда, обильное введение легко усвояемого, питательного и живительного (витамины), слегка опьяняющего напитка, возбуждающего аппетит — кумыса.

ШАФРАНОВСКИЙ РАЙОН,
ОРЕНБУРГСКИЙ РАЙОН,
„СТЕПНОЙ МАЯК“,
„КРАСНАЯ ПОЛЯНА“,
„ДЖАПЕТОВКА“.

КУМЫСОЛЕЧЕНИЕ

закаливает и укрепляет организм, увеличивает защитную силу его—от заболеваний, создает успокоение нервной системы и прибыль в весе.

КУМЫСОЛЕЧЕНИЕМ

следует пользоваться больным с бугорчаткой легких а также больным, у которых: поверхностные и небольшие туберкулезные поражения гортани, особенно подгортанника. Серьезные плевриты после прекращения нарастания выпота при снижении температуры. Туберкулезные: лимфадениты периферических желез, трахее-бронхедениты, поражения кожи, исключая волчанку.

ДЛЯ ЛИЦ ПЕРВОЙ КАТЕГОРИИ ЦЕНА на МЕСЯЦ—130 р. 20 к.;
ВТОРОЙ КАТЕГОРИИ— 150 руб.

Места продаются в Укркурупре (Горяиновский пер. № 4) и в Курбюро: Киев, Полтава—Украинтрест; Сталино, Днепропетровск, Артемовск, Мариуполь—Окрздрав,

№ 19
6-го травня
1928 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

СПЕЦІАЛЬНИЙ КУРОРТНИЙ НОМЕР

Фото-етюд А. Борисова

В обіймах сонячного проміння

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-УЧБОВА
БІБЛІОТЕКА

УКРАЇНСЬКІ КУРОРТИ ГОТУЮТЬСЯ ДО СЕЗОНУ

Стаття Л. Туркельтауба

КУРОРТНИЙ сезон наближається. Незабаром першою партією тисячі хорих потягнуться на курорти—до цілющих грязей, мінеральних джерел, гарячого сонця; незабаром росчиряться двері санаторій, грязелікарень, інститутів, щоб почати ремонт здоров'я тих, хто так його потребує, хто так жагуче чекає ясних сонячних днів південного літа. Українські державні курорти готуються на парад зустріти своїх хорих—уже стукують молотки, м'які щітки малярів наводять красу, все чиститься, ремонтується, все чекає скорого відкриття курортного сезону.

В наступному курортному сезоні українські державні курорти вперше розчинять двері трьох нових великих санаторій, що їх тепер остаточно добудовується. Ось санаторія-велетені—Всеукраїнська Селянська Санаторія імені ВУЦВК'у, що розкинулася на величезному плаці Хаджибейського курорту. Величезний будинок з чудовими палатами, з усіма медичними службами, спеціальною клубною залю, їдальнею. Незабаром вона прийме одночасно 150 українських селян. Санаторія на Куяльницькому курорті (Одеса)—вже готова. В день відкриття курорту вона прийме 150 робітників від вартату. Зкожного вікна—чудовий вигляд на весь курорт. Попішає і Слав'янська санаторія—вона також повинна встигти до відкриття сезону—адже донецький шахтар повинен першим увійти до цієї чудової нової санаторії. З ними—цими новими санаторіями—на українських курортах буде розгорнуто 4.300 санаторних ліжок, що зможуть пропустити за сезон по над 15.000 хорих.

15.000 хорих—ціла армія трудящих, що їх бадьорими, міцними, знову працездатними, повернуть курорти до верстатів, машин і землі.

А до них ще додається добрий десяток тисяч амбулаторних хорих, тих, хто або не зможе потрапити до санаторій, або тих, кому санаторії не потрібні, хто в обстановці амбулаторного лікування зможе дуже добре подлікуватися. Для них готують дачі, спеціальні дієтичні їдальні, лікування їх буде організовано в поліклініках на тих же принципах, що й для санаторних хорих. В справі організації курортного лікування амбулаторних хорих зроблено вже велике починання, що дало ще в минулому сезоні значні успіхи. Так звана „курсова система“ цілком забезпечує правильну організацію курортного лікування амбулаторних хорих, ставлячи їх з цього погляду в однакове з санаторними хорими становище.

Щоб пропустити таку величезну кількість хорих, щоб задовольнити всіх їх лікувальними процедурами, потрібні могутні лікувальні установки—грязевод-лікарні, електрокабінети то-що. Адже цій кількості хорих треба буде відпустити 207.500 грязевих ванн, 330.000 морських, 245.000 ропних, 53.000 електропроцедур і т. д.

Самсі лікувальної грязі треба буде видобути й відпустити для ванн 2.285 тис. пудів. З цим можна впоратися лише за допомогою механізованого видобутку, нагрівання й подавання грязі, і в цьому напрямкові українські курорти перебудовують своє механічне господарство. Тісні вже нинішні лікувальні заклади, максимально можливе навантаження давно вже перевищено. Не забаром почнуть функціонувати нові заклади. Ранія зима й пізня весна затримали трохи побудовання бальнеологічного інституту в Одесі на Лермонтівському курорті та фізіо-терапевтичного інституту на Бердянському курорті. Але з перших же теплих днів робота розгорнулася пов-

ною ходою. Коли не стане на перешкоді погода, не під дощі—два найбільших лікувальних заклади збагатять на бердянські курорти. Чудова закордонна медична апаратура частково прибула, решта повинна незабаром прибути електроапарати, найновішої системи інгаляторії інгаляції загальної вогкої, сухої й індивідуальної інгаляції, могутні рентгеноапарати—незабаром почнуть обслуговувати хорих. Все на допомогу хорим, усе в інтересах хорого нізму, його найкращого лікування.

Курортний хорий—особливий хорий. Його вимоги різняться в міру загального культурного росту наймиселомас трудящих. Хорий цілком справедливо підвищує свої вимоги—не лише що до кваліфікації лікарської допомоги та лікування. Його цікавлять і заходи загального та санітарно-впорядкування курортів, його попити в ділянці культури свідчать безперечно величезне зрушення і загальної культури.

Українські курорти цілком вільно роблять, коли звертають питання санітарного впорядкування серйозну увагу. Адже в цій сфері ми значно відстали від західноєвропейських курортів.

Справді, такі курорти, як Слав'янське, що готуються до лікування свого сторічного ювілею, мали каналізацію.

А тепер закінчено уже каналізацію Куяльницького курорту і почалися каналізаційні роботи на Слав'янському курорті.

Нові паркові насадження, ліплення водопостачання, електричне освітлення то-що,—на все це українські курорти витрачають у цьому році не один десяток тисяч карбованців. Особливо багато уваги звертають на Бердянський курорт, що бурхливо зростає і має чудові бальнеологічні та кліматичні умови. Бердянський курорт набирає особливого значіння в зв'язку з дніпрельстанським будівництвом.

Задоволення культурних потреб хорих—завдання дуже серйозне. Симфонічні оркестри—кращі на Україні Харківська й Одеська, драматичні театри, оперні театри, симфонічні оркестри, кіно, радіо, бібліотеки, бесіди,—все це готують курорти для обслуговування хорих. Адже влаштування не тільки для того, щоб заповнити довілля хорого, не тільки для його розваги. Кожний концерт, вистава, лекція—в умовах курортної обстановки—лише елементи, що впливають на хорого основними лікувальними чинниками.

Повнотою вже відбудовано в Бердянську мінеральне радіоактивне джерело, і курорт у біжучому році працюватиме в повнім об'язі.

Джерело притягує до себе велику увагу своїми цілющими властивостями.

Українські курорти за останні роки виявили бурхливий ріст.

Вони вже далеко вступили за свій передвоєнний ріст і кількістю пролечених хорих, і кількістю процедур і, особливо, своїм якісним поліпшенням. Перед нами, як і перед усіма іншими радянськими курортами, стоять іще великі завдання дальший розвиток і вдосконалення курортного господарства.

Складаючи частину всього нашого народного господарства, курорти в міру росту й зміцнення його, прагнуть не лише наздигнати, а й випередити західно-європейські курорти. Цей успіх їм забезпечено, бо справа здоров'я трудящих—справа рук самих трудящих.

Фотографія А. Борисова

УКРАЇНСЬКИЙ

МИРГОРОД, що вже в ХУ віці звався містом, і досі має своєрідний сільський вигляд зі своїми будівлями, критими переважно солом'яною й очеретом.

Місто-село простяглося в одну широчену піщану вулицю і зеленіє хлібними полями, де тече срібляста річка Хорош. Хвилі її рухали колись водіані млини, оспівані романтиками.

Тепер знаменитий Миргородський майдан—болото, що про нього 93 роки тому писав Гоголь, вкривають газони, грядки квіток, сотні молодих дерев. Тут же розкинулася стильна Миргородська мінерально-радіоактивна водолікарня на 25 кімнат-ванн. Поруч блищить вибілений камінний будинок, де за часів Гоголя містилося повітове казначейство. Тепер його реставровано для курортних кабінетів: рентгенівського, електросвітлового, механо-терапевтичного, лабораторії клінічних дослідів. Тут же широко розкинулись: курортна поліклініка, курортна дитяча їдальня, торфо-грязедікарня, соляріум, завод для розливу мінерально-радіоактивної води, а також будинок—санаторій, на тім місці, де колись стояв «повітовий суд», осміяний Гоголем не менш ніж майдан-каложа. Далеко розкинувся парк, культурний сад (8 дес.) і знову санаторій. А далі ниви, поля і луги—сіножаті і дилічними очеретами.

Миргородське мінерально-радіоактивне джерело виникло, якось випадково. Щоб забезпечити місто чистою водою, розпочато в 1912 році свердлити артезіанський колодязь. Гадали знайти джерело води в «підкрейдяному покладі», на глибині 200 сажнів, але натрапили на самовильну солонувату воду, що дедала по 300—400 відер на годину. У глибших шарах свердлини натрапили на цілком солону воду. На 316 сажні закінчено свердлину в 1914 році.

Мінеральним джерелом зацікавився лікар-громадянин І. А. Зубковський. Висновки хеміка Аверкеєва були такі: «Вода дуже мінералізована, своїм складом наближається до хлористих лугових металів мінеральних джерел: Соден—2,143 міл. на 1 літр, Миргород—2,862 міл. на 1 літр. Баден-Баден 2,571 міл. хлористих лугових металів на 1 літр.

Низка наукових дослідів показали, що солей хлористих лугових металів у Миргородському джерелі (2,5005) більше, ніж у джерелі Баден-Баден (2,2335) і трохи менше, ніж у джерелі Ахен (2,5947)

Дітяча їдальня

температуру води (21,2° Ц.), на пахно сірководня і на солоний смак цієї води, що її навіть не хотіла пити худоба. Росла слава про цілющу Миргородську воду. Селяне лікувались водою без участі лікарів. Вказували на факти, де вода помагала при ревматизмах, золотусі, невралгіях. З води почали користуватися не лише місцеві селяне (70%), а й далекі села, хутори сусідніх повітів: Лубенського, Хорольського, Гадяцького. Воду бочками возили за 40—45 верстов.

Санаторій у парку

БАДЕН-БАДЕН

Хлористого натра в Миргородському джерелі більше, ніж у Баденському і на кілька десятків менше, ніж у Ахенському. Сірно—кислоче натра (глауберової соли) у Миргородському джерелі значно більше, ніж у Ахенському. В Баденському—завсім нема сірно-кислого натра, у Миргородській воді йодостого натра нема. Двовуглекислих солей у Миргородському джерелі у два рази більше, ніж у Баденському.

Лікування мінеральною радіоактивною водою (її вичалялося 11 лікарських сезонів) рекомендується при хворобах на хронічний суставний ревматизм, при хворобах нервової системи і при неврастенії. Приймається вода в середину при хронічних катарих шлунку та кишок з нахилом до запорів, хворобах печінки, жовчних шляхів, хворобах міни речовин.

Вісім сезонів спостережень над хворими: 43,49% з суставним і мускульним ревматизмом, 18,7% нервових і 14,58% з подагрою дали 70% повного видужання і значних поліпшень. Про Миргородський курорт мавмо низку накових праць професорів. Доклади про наукові спостереження над Миргородською водою читано майже по всіх великих містах України.

Цікаво відзначити, що, коли спеціалісти вивчали Миргородське джерело, широкі селянські маси звернули увагу на високу температуру води (21,2° Ц.) на пахно сірководня і на солоний смак цієї води, що її навіть не хотіла пити худоба. Росла слава про цілющу Миргородську воду. Селяне лікувались водою без участі лікарів. Вказували на факти, де вода помагала при ревматизмах, золотусі, невралгіях. З води почали користуватися не лише місцеві селяне (70%), а й далекі села, хутори сусідніх повітів: Лубенського, Хорольського, Гадяцького. Воду бочками возили за 40—45 верстов.

Коли почали широко застосовувати воду без участі лікарів, це примусило місцевих лікарів серйозно зацікавитися цією справою. З ініціативи д-ра І. А. Зубковського відкривається в 1917 р. першу міську водолікарню при миргородській лазні на 5 ванн. Перший лікувальний сезон, що тривав 4 1/2 місяці, дав змогу пропустити 585 хворих, що використували 10,534 ванни. Популярність Миргородської води росте. Хорі приїждять з найдаліших закутків Радянського Союзу.

Гр. Рогозівський

Одеса-курорт (Куяльник), санаторія ім. т. Семашка

Одеса-курорт ім. т. Семашка (Аркадія) пляж

ВОДОЮ І ОДЕСЬКІ

ПОТЯГ до Одеси приходить уночі. Ще оддалеки видно Одесу з вікна вагону. То вгасаючи, то знову займаючись, віщує про Одесу червоний маяк і густа сітка електроопнів, що розпоршилися над містом чудернацькою мозаїкою білих і жовтих блискучих цяток.

Курортних хорих зустрічають представники Курурпу в червоних шапочках. Хорих улаштовують на ночівлю. Перша ніч проходить непомітно.

На приморському півдні вчасно займається світанок, вчасно голубить сонце красуню—Одесу. Мимоволі приходить на думку Пушкінів твір про Одесу:

— Там долго ясны небеса.

Там все Европой дышет, веет...

Численні пам'ятники, що оздоблюють місто, цітку й яскраву архітектуру будинків, відомі кам'яні сходи, коли починають рухатися трамваї—на якийсь час забувається.

Курортні хорі під проводом „червоні шапочки“, з вузликми, клунками і путівкою в кишені сідають у трамваї. На курорті!

Найближчий з них—„Аркадія“ ім. тов. Семашко—за 5 км. від міста, куди часто ходять трамваї. „Аркадія“—на самому березі Чорного моря. Тут чудовий пляж, морське дно піщане, з черепашками. На горбкуватій місцевості, серед садів і квітичків, серед густої зелені, пороскидано санаторії і дачі.

Тут лікуються морем і озонованим повітрям. Соняшні ванни і піскові доповнюють програму лікування.

За 7 км. од міста—Хаджибеївський курорт „Пролетарське здоров'я“. Сама природа турбувалася за цей курорт, перетворивши дику татарську кріпость Хаджибей у раянський курорт. На схилі гори колись росла деревина. Тепер заведено там лад і столітні дуби ховають у своїй тіні курортних від пекучого сонця. Близькість лиману забезпечує курорт доброю гряззю. В густому паркові, серед зелени, пороскидано санаторії, дачі, грязелікарні, поліклініки, електро-світло-лікувальний кабінет. В ни-

Одеса-курорт ім. Жовтневої революції (Холодна балка). Загальний вигляд

СОНЦЕМ КУРОРТИ

жній частині парку ставок з золотими рибками.

Чудова місцевість Хаджибеївського курорту дуже швидко поправляє здоров'я тих хорих, що сюди приїждять.

Куяльницький курорт—один з найбільших Одеських курортів. Його особливість у тім, що він лежить на лимані, де добувають пілющу грязь. Одеські грязі, дуже густі й міцні, дають кращі наслідки ніж Кавказькі (П'ятигорськ, Есентуки). Тому на Куяльнику, чиї дачі й санаторії розміщено півколом вздовж лиману,—найголовніший будинок, де зосереджуються хорі—це грязелікарня. В величезному кам'яному будинкові, що складається з 4-х павільонів, сполучених між собою покритими галереями, щодня відпускається 3.000 процедур грязевих ванн.

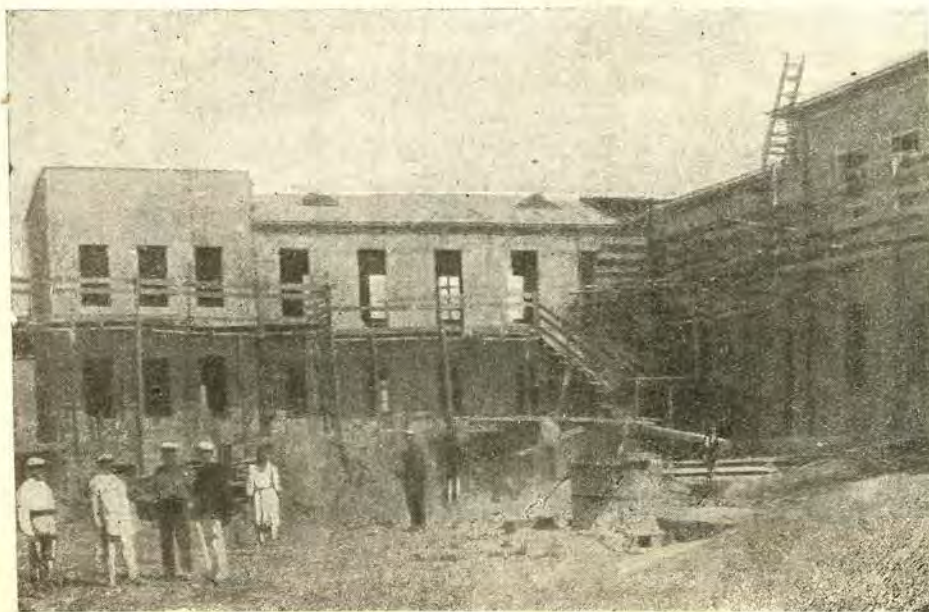
Крім загально-відомих курортних лікарень на Куяльнику устатковано кабінет функціональної діагностики. Кабінет визначає тиснення крові, м'язову силу, обсяг легенів і стежить за впливом грязевих ванн на серцеву діяльність за допомогою устаткованого тут електро-кардіографа.

Курорт „Холодна Балка“ ім. Жовтневої Революції, це—великий участок на березі Хаджибеївського лиману, в високій мальовничій місцевості з чудесним краєвидом і лиманно-степовим повітрям. Тут хорих лікують спокоем і тишиною (крім грязевих та інших процедур).

Цей курорт—справжня кліматична станція. З серпня на цьому курорті розпочинається виноградний сезон.

Люстдорф—по суті курорт дитячий. Через те, що там неглибоке дно і зручний пляж на протязі 1 1/2 км., Люстдорф—дуже добрий морський курорт для дітей. Степове й морське повітря, гарне устаткування приваблюють сюди багатьох матерей з хорими дітьми. Управління курортами устаткувало як слід санаторію, ванний будинок, поліклініку, водогін та інше.

Всеукраїнський бальнео-фізіо-терапевтичний інститут (Лермонтовський курорт) в Одесі з великими водолікарнями, ванними закладами, електролікарнями, цандерівським відділом (залля для гімнасти-

Будування санаторії ім. ВУЦВК'у

ки) — закінчує сітку Одеських курортів.

В червні буде відкрито новий бальнеологічний будинок на Куяльницькому лимані, в середині травня на Хаджибейському лимані почне функціонувати ново-збудована санаторія ім. ВУЦВК'а, що працюватиме і зимою. Та це ще не все, що зробило радянське Управління курортів до сезону 1928 року. Збільшено число ліжок. Мав бути збільшено відпуск процедур. Коли в 1926 році було 7.727 ліжкомісць і відпущено процедур — 638.707 оди-

Купальні та естокада для добування грязі

ниць, то в 1927 році — 10.764 ліжок і 809.900 процедур, а в 1928 році ці цифри виросли: буде 11.070 місць і 845.000 процедур.

На впорядкування курортів мав бути витрачено 108.000 крб проти 51.944 крб. витрачених у 1926 році.

Ці цифри наочно показують, як турбується радянська держава здоров'ям трудящих. У блакитних пінистих хвилях, серед густої зелені садів, під ніжним, теплим сонцем лікуються тисячі пролетарів, що підірвали своє здоров'я на виробництві.

М. Димний

ЛІКУЙТЕСЬ КУМИСОМ

Нарис Емде

Чи знаєте ви, що таке кумис?

Це синюваті-біле непрозоре кобиляче молоко, в період найбільшого шумування. Через свої жири, цукор та білки кобиляче молоко — не лише смачне й приємне питво, а й дуже пожиточне.

В своїй статті про наші курорти т. Семашко пише: „Характерна особливість радянського курортного багатства — кумискування“.

На жаль, цього багатства ще й досі не поцінували як слід наші курорти. Тим часом, іще історія знає про кумис, як про пожиточне питво.

Грецький письменник Геродот описує, що скіти добували кобиляче молоко. Кумис навчилися виробляти й інші народи, мандруючи по степах. Коли в 1182 році князь Ігорь Сіверський — пише іпатівський літопис — потрапив у полон до половців, його варта так переписалася кумису, що міцно заснула і прогавила хан Батий частував руського князя Данила Галицького кумисом. І лише в XVIII віці (1784 року) шотландський лікар Джон Грив, що служив у руській армії, вперше звернув увагу на цілющі властивості кумису.

Під кінець XVIII віку багато хорих зважувалося на довгі подорожі до башкирських селищ у Самарській та Уфимській губернії, або до кіргізських степів коло Оренбургу.

На початку XIX віку що-раз частіше їдуть хорі лікуватися кумисом. Правда, подорожувати тоді в каретах було важко, та й багато на це треба було часу, їхати могли лише багаті купці. Але кумис, як цінне цілюще молоко було визнано й, скоштувавши його, багато хорих піло й далі. Розвиток кумисних курортів, не зважаючи на велике зацікавлення ними, проходив якимось безсистемно і мляво. За останні півтора століття років кумис почали підробляти коров'ячим або козячим молоком, степи запущено, курорти не були пристосовані для хорих. І лише

Радянські курорти змогли присвятити більше уваги кумисолікуванню, висунувши його на одне з перших місць у справі лікування хорих на сухоти.

Напівзруйновані і запущені будинки колишніх приватних кумисолікарень упорядковано. Державні кумисолікарні забезпечено радгоспами з луговою і орною землею. Замість примітивних метод вироблювання кумису почали застосовувати науково-обґрунтовані лабораторні методи чистих культур. В маєтках в свої кобили.

Використовується всі способи лікування: сонцелікування, фізкультура, а саме кумисолікування в санаторіях будується тепер на суто-наукових підвалинах.

Курорти кумисні розпочинають свою роботу з 15 травня і закінчують у жовтні.

Кумисолікування розвинулося в південно-східних степах СРСР, перш за все в Башкирській, Казакстанській і Туркменській Республіці, в краях Тургайському, Семипалатинському, в західній та східній частині Сибіру і в Далеко-Східному краї.

Державні кумисолікувальні курорти є в Казакстанській Республіці в районі міста Оренбургу, в Башкирській Республіці в районі Белебейського кантону і в Акмолінській губернії.

Шафранівський кумисолікувальний район з 5 санаторіями і багатьма дачами, будинками відпочинку, з цілими селами, що промишляють кумисом, Оренбурзько-Бузулукська кумисолікувальна округа з її десятьма дачними місцевостями, Борове серед гір і озер, кумисолікарні Уральського краю й Середньої Азії, — що раз більше приваблюють до себе хорих з усіх кінців Радянського Союзу.

Степова тирса, екзотичні місця, чудові краєвиди, солодкий і міцний кумис — приваблюють до себе хорих, недужих.

Кумис дає здоров'я і силу.

Треба використовувати цей новий спосіб лікування.

Гумореска Сергія Чмелюва. Малюнки худ. М. Щеглова

ВЕЛИЧЕЗНА постать ледве влазить у двері лікарського кабінету і низьким, мов з бочки, голосом гремить:

— До вас. Як серйозно хорий.

— На що ж ви скаржитеся?—запитує, надіваючи окуляри, лікар.

— На ваші порядки,—відповідає пацієнт.—Ніяк курорту не доскочу. Вже чотирьох лікарів обійшов...

— А що ж у вас болить?

— Як вам сказати, —анізує хворий своїми широкими могутніми плечима.—Все в мене болить; навіть п'ятка —і та, анахтема, ние. Прямо почуваю, що без курорту не сьогодні-завтра дуба дам.

— Серце болить?

— Ще й як, особливо підчас ревізії.

— А в грудях пече?

— Пече та так, що трохи сорочка не займається.

— В легенях хрипить?

— І не питаєте. Всі сусіди навіть гадають, що я собі гучномовця купив, отакі хрипи!

— Ну гаразд. Зараз подивлюся,—каже лікар.—Будь ласка роздягніться.

* * *

— Та на... навіть що—ж вам трудиться? —турбується хорий. —Мою ж хворобу й так видно. Навіть жінка й та відразу діагноз поставила.

— Ні, вам треба буде роздягнутися,—наполягає лікар.

— Та в вас тут чортячий холод. Ач, і з квартирки дме. За студжуся ще, чого доброго.

— Неправда. Температура тут як слід. Ну скидайте сорочку, мені треба; вислухати ваше серце.

— Вислухати серце? Та ви кра-

Все в мене болить: навіть п'ятка—і та, анахтема, ние... Прямо почуваю, що без курорту не сьогодні-завтра дуба дам

Не минуло й тижня, як наш герой без ніякої тяганини вже одержав путівку... думаєте в Крим на місяць?

ще мою жінку вислухайте. Вона прямо каже: „Ех, Льоню, продаеш ти без курорту“.

— Ну? Я чекаю,—суворо відказує лікар.

— От лихо мені з дими ескулапами,—незадоволено і сміхається пацієнт.—То кажуть, що рукотискання шкідливе, а то всього хорого лапають і нічого... А може ж, лікарю, я три роки в лазні не був і мені соромно перед вами роздягатися? Та і взагалі, на що така тяганина? Пишіть відразу: „Потрібує курорту“ і справи кінець.

— Так не можна,—заперечує лікар.—Коли я не огляну вас—то повинен буду сказати, що я в вас нічого не знайшов.

— А-а...—радіє хорий.—Так ви обов'язково хочете в мене щонебудь знайти? Та господи ж... з дорогою душею. Чого ж ви раніше мовчали? Скільки ж вам?—і він витягнув гаманця.

— Не жартуйте,—благає лікар.—На мене ж чекають хорі.

— Ну, а я ж по вашому хто?—обурюється пацієнт.—Може в мене потайна інвалідність, а ви... Та, крім того, я вже і до курорту зовсім приготувався, втратився, навіть чайника курив... а тут—на тобі!—„здоровий“ кажуть. Ну, в останній раз питаю: пропишіте мені курорт, чи ні?

— Ідіть геть!

—стогне лікар.— Не затримуйте інших!

— Так не пропишеш, зараза? Ні? Так ось тобі!...

І ви гадаєте, що це не допомогло? Де там! Не минуло й тижня, як наш герой без ніякої тяганини вже одержав путівку... думаєте: в Крим на місяць? Ні—в бупр на весь курортний сезон.

— Оце, мабуть, дійсно „відповідальний“: навіть море йому п'ятки лиже

КУЛЬТ-РОБІТНИК НА ПЛЯЖІ

— А води, води скільки! Доповідей на 500 вистачило б!

НА СВІЙ МЕТР

— А чому ж це, дядю, море зветься Чорним?

— А чого ж, голубе, йому білим бути, коли стільки народу мабуть уперше в житті купаються.

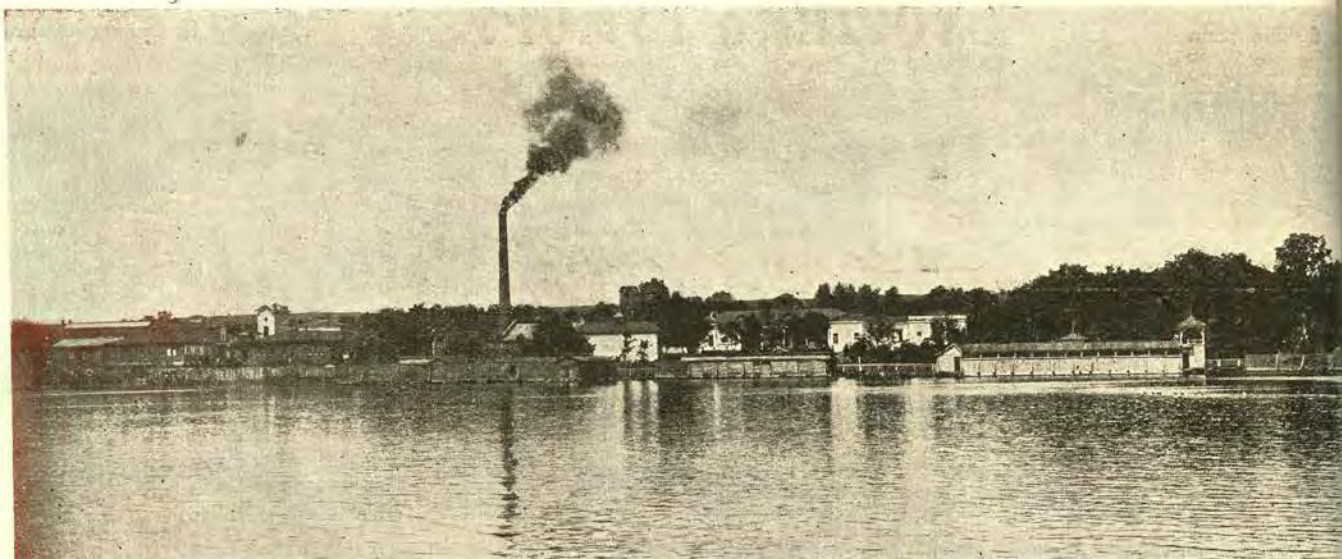

ЗЛОРАДІСНІСТЬ

— Нарешті нашому директорві не довелося таки вийти сухим з води...

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВО-УМОВОЗА... ЕНА.

Вид на бальнеоустановки та купальні з берега Ріпного озера

СЛАВ'ЯНСЬКИЙ КУРОРТ

Стаття д-ра М. Гойхмана

НА ОБКЛАДИНЦІ АЛЕЯ В ПАРКУ СЛАВ'ЯНСЬКОГО КУРОРТА

МІСТО ТОР (пізніше перейменоване на Слав'янське) славилося з давніх часів своїми солоними озерами. На торецькі озера відряджувано що-року салдат, щоб не припинилося солеварство. Ще в XVIII віці відомо було про цілющі властивості грязей у цих озерах. Штаб-лікар Яковлев вилучив частину хорих з лікарні, розіп'яв намети на південному березі Ріпного озера (одного з трьох великих слав'янських озер), застосував лікування грязюю і здобув гарні результати. Перші аналізи цілющих вод стосуються до початку XIX віку. В XIX віці курорт починає швидко рости і під кінець віку його вже зараховують до курортів, що мають громадське значіння.

Роки громадянської війни залишили свої важкі сліди на курорті, але з 1921-22 року його починають інтенсивно ремонтувати, вдосконалюють, відбудовують і роблять з нього кращий курорт, ніж він був перед війною.

Збудовану ще за „отців міста“—земського комітету—грязелікарню розширюють і вдосконалюють. З року на рік підвищується якість медичної допомоги. Курорт збагачується на лікарське устаткування, що дає можливість, крім грязевого лікування, застосувати й інші методи лікування: добре устатковано електросвітлодікавальний кабінет, рентген-кабінет, водолікарню, інгаляторій, лікарсько-діагностичну лабораторію та інше.

На курорті було розгорнуто в 1927 році 7 санаторій, що пропустили за курортний сезон понад 3.000 хорих. Санаторії приймають хорих хірургічних, нервових, терапевтичних, з жі-

ночими хворобами. Курорт багатий на житловий фонд. Ще в передвоєнні часів лікарські установи, що їх збудувала держава, обросли дачами, санаторіями приватних лікарів. Понад 800 дач нат віддає Слав'янське амбулаторним хорим, що їх приїждять сюди дуже багато. За 1927 рік курорт пропустив їх понад 1.500 осіб.

Не всім хорим потрібен спеціальний санаторний режим. Цілу низку хороб, хоч вони й потребують спеціального лікування цілющими грязями, можна успішно лікувати і поза санаторною обстановкою, поза невиспущою лікарською контролею з її суворим режимом дня, де хорими цілком орудує лікар. Це видно з кількох років на курортах РСФРР (Кавмінвод, Сакі) і на курортах УСРР (Слав'янське, Бердянське, Одеса Миргород). Це дено так зване курсове лікування, надаючи хорому лікування в курортному пансіонаті і даючи йому змогу харчуватися в санаторній їдальні. Швидко прищеплюються пансіонату, що значно поліпшують і добір хорих по санаторіях і мо-

Грязелікарня

вість перенести санаторний режим. На 1927 рік де-кілька хорих, добре лікуваних дачами, значено пансіонату. Слав'янське не лише для лікування це прекрасне місце для відпочинку. Недалеко від нього знаходиться великий фонд вільної міри, де робітники й службовці найближчих міст рично-заробітчанських містечок і містечок стей. Країна Слав'янська, Слав'янська, Горлівка, Миколаївка дають тисячі жителів курортних, що приїждять сюди, тому на курорті десятиліттями тому лісі,

Цілюще Ріпне озеро на Слав'янському курорті

городшах слав'янського курорту. Половину амбулаторно-курсових хорих курорту дав Харків.

Споживачі санаторних місць — переважно робітники (понад 70%), і в першу чергу робітники Донбасу. Серед амбулаторних хорих найбільше службовців. Зріст добробуту селян і робітників що-року збільшує кількість хорих, що їдуть на курорт на власні кошти.

Результати лікування за спостереженнями медчастини цілком задовольняють. Процент поліпшення і видужання переходить за 90. Курорт виконує свою роль лікарні й ремонтної майстерні, де ремонтується фізичне здоров'я трудящого, де закладається основи до підвищення культури. Отже, він вносить свою частку в загальну роботу Радянської країни на шляху до культурної революції.

Слав'янське — не лише курорт для дорослих; є там і одинок в УСРР санаторія ім. професора Коха для косте-сухитних дітей. Швидко росте Слав'янське. В 1928 році в червні розпочне

функціонувати ново збудована санаторія на 150 ліжок, розширюється паркове господарство, надбано багато нової закордонної медапаратури.

Невгамовно стукують сокири на курорті, всюди ремонт-курорт готується.

По поліклініках, по лікарсько-контрольних комісіях відбувається добір — сотні робітників дістають призначення: „Слав'янське“.

Нині вже майже заповнено курорт.

За три тижні курорт прийме понад 1.000 санаторних хорих, що їх посилають страхові і професійні організації.

Його цілющі грязеві озера, лікарське устаткування, кадр досвідчених клінічних лікарів, чудова природа — дають усі підстави думати, що курорт своє завдання ремонтної майстерні і на 1928 рік виконає повнотою, що тисячі трудящих наберуть нових сил і здоров'я для будівництва свого соціалістичного майбутнього.

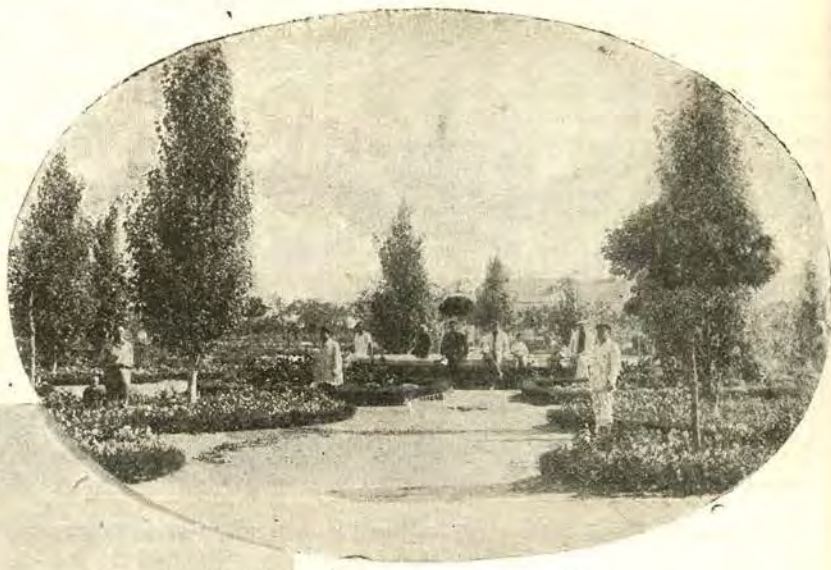
Квітник та фонтан

В БЕРДЯНСЬКІЙ КУЗНІ ЗДОРОВ'Я

Нарис Оківа

РАННІЙ ранок. Сонце, підвівшись над курортом, м'яким промінням гладить землю. День, власне, ще не розпочався, але з санаторій вийшли вже люде, що звикли у себе дома вставати вдосвіта.

Люде в білих убраннях і коротеньких штанях ідуть на пляж. Піски ваблять до себе гострим духом степу і прємно-солоним пахном води. Морські хвилі, гордо коливаючись з веселим шумом

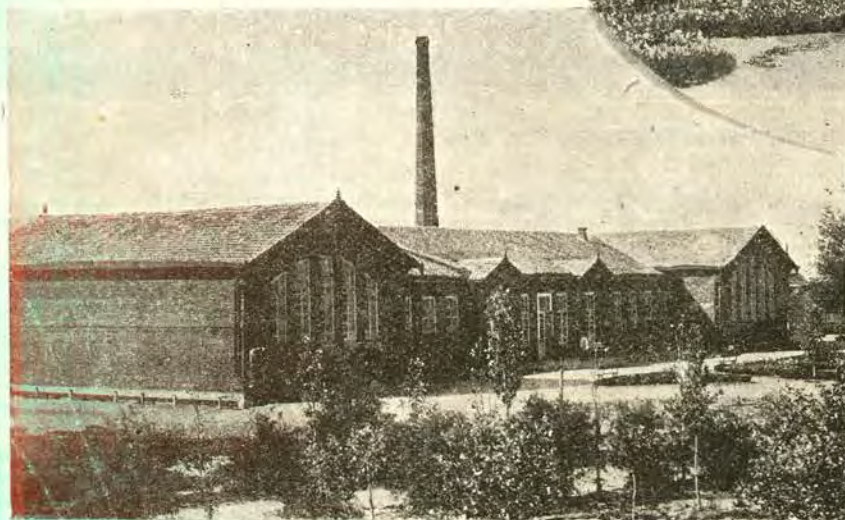

Парк

стей, вони хочуть і тут увібрати в себе ці могутні соки природи, щоб загоїти свої рани, недоги, втому.

І лише умовний знак—офіційний початок ранку в санаторіях—викликає людей з пляжу. За раннім сніданком їдальні розпочинається санаторний день. Сніданок подають швидко. Тут таки знайомляться один з одним, розпитують один одного про здоров'я.

-- Що ви сьогодні приймаєте?

Грязелікарня

котяться на пісок. На піску хорі. Якась задума на їхніх обличчях. Їм аж дивно, як швидко на них впливає море, сонце і грязі. Розлігшись на землі, хорі, здається, вбирають в себе всі соки землі. В санаторіях офіційно день іще не розпочався. Навколо тихо-тихо. Іноді вітер донесе уривки якихсь розмов, далеких, неясних. Це курортні робітники на лимані готують грязь.

Іноді море не перешіптується м'яко, несподівано дихнувши норд-остом. Несе розбурхані хвилі, кипучі і грізні, бризки ціни далеко викидаючи на берег.

Але й тоді не покидають пляжу хорі. Хорі у сірих хвилях моря шукають цілющих властиво-

Будинок санаторію

— Яких градусів ваша сьогоднішня ванна?

— А я став важчий на три фунти за один тиждень.

З їдальні розходяться хорі по всіх артеріях курорту. До лікаря. В поліклініку. В лабораторію. У ропні ванни, де ропу добувають з води Лиману. В грязелікарню, де грязь так само корисна, як у Сакках.

Увесь день проходить серед турбот. Проробляють процедури, виконують приписи лікаря. Прийняти грязеву ванну в 30°. На піску лежати пів години! В морі бути 7 хвилин, в'їсти за день хунти винограду.

В пам'яті залишаються цифри: 30°, пів години, 7 хвилин, 4 хунти. Щодня міняються цифри, але щодня зранку, ще в постелі, глибоко впечатуються в пам'ять ці цифри. Та й у свідомість. Хорі знають, що невиконання лікарських приписів

Їдальня

вже потягти за собою кепські наслідки. Все лікування можна скоротувати.

Ось чому цілий день пильнують хорі точно й акуратно приробляти приписи лікаря, ось чому так швидко й напружено живе їхній день.

Морські вітри, приносячи з моря соляні частки, притамошують промінясту енергію гарячого дня. Проте радіють усі, коли настає вечір.

Вечір—це кінець усіх процедур, у вечірній час рожевіть гь дні хвилі моря і над море сходяться охочі побалакати; ідуть вони з катицями винограду—сьогоднішня порція.

Із санаторії—колишніх будинків багатіїв, що збудували свої дачі тут через те, що тут було й далеко від шкисливого, веселого південного вітця — виходять курортні морі.

Це донецькі шахтарі, що заступили свої ноти в глибоких шахтах, шкiряники з об'їденими ремагнізмом ногами від роботи в шкельних відділах, хеміки коксовозольних заводів, що вчора віділи на милах, а сьогодні, шпирюючись на шпирючки, йдуть собі до клубу, до шпирювалу.

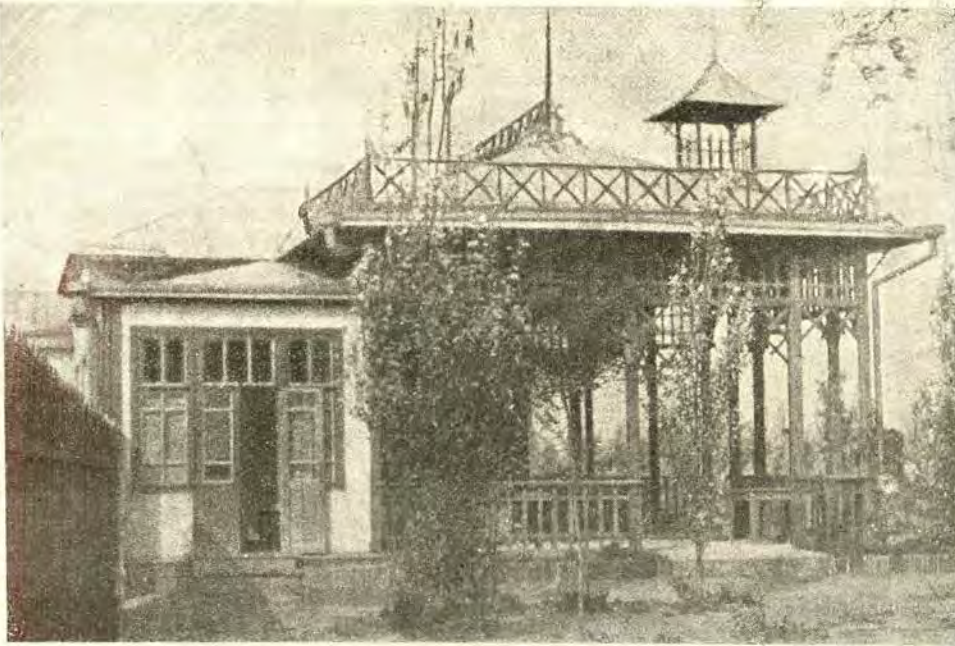
В курзалі лікарі читають лекції про те, як треба лікуватися тут на курорті, що треба робити дома, щоб не пошкiбувати хороби. Вистави, концерти, кіно-сеанси, гра в шпирюкет, кеглі, шахи й дамки, газети й журнали дають розвагу шпирючии. підбадьоруючи їх і викликаючи в них рад'сний настрій

через полегшу в їхньому здоров'ї. І з кожним днем стає їм легше. Там, у 6-ох санаторіях, де кілька родин з'їздилося на літо, в кожному сезоні до 5-х тис. трудящих зміцнює своє здоров'я. Радянська влада, взявши в свої руки курорти, всіляко розширює і Бердянський державний курорт. Маса нових будинків, поліпшення медичної допомоги, устаткування медичних кабінетів з апаратами найновішої конструкції, розширення ванних територій—все це на Бердянському курорті зробило за останні роки управління державних курортів.

Коли вам, читачу, доведеться бути в Бердянську, спробуйте зробити прогулянку пішки з міста до курорту. Зекономте гривеник-два на потязі, забудьте про хуткість і комфортабельність їзди

курортним потягом. Зміряйте ногами ці кілька кілометрів, що відділяють місто від курорту, і уважно придивіться до землі. Тут і там ви побачите уламки гарматні, кулі, що глибоко зарились у землю. Це живі пам'ятники тих днів, коли пролетаріят вигонив білогвардійців і австро-німців, що засіли були тут.

Про те та рїят далеко вигнав тих, хто любив пожити чужим коштом. Тепер пролетарі Бердянщини, перемінивши фронт, боряться за розширення курорту, за його поліпшення. Перемога й тут буде за пролетаріятот,

Веранда лікарні

НА КУРОРТ—АЕРОПЛАНОМ

НАША повітряна лінія Москва-Баку випадково проходить через станцію Мінеральні Води, сполучену з основною групою курортів північного кавказу. Завдяки цьому курортні хорі з Москви і Харкова, використовуючи авіосполучення, можуть заощаджувати собі 3—4 дні лікування, що їх досі доводилося дурно витратити в душних потягах туди й назад.

На жаль цей спосіб не поширюється. Найбільше тому на перешкоді—консерватизм і побоювання повітря. А для декого, хто й хотів би вилітати на курорт, значною перешкодою є так звана повітряна, себ-то давно відома морська хороба. Вона як коли, так дуже таки докучає.

На щастя, в кінці минулого року мюнхенський лікар, д-р Даммерт, вигадав апарата, що радикально лікує морську повітряну хоробу, припиняючи всі її виявлення на самім початку. Нині такими апаратами вже устатковано два великих аероплави „Берлін“ і „Штутгарт“ північно-німецького Ллойду.

Як видно з ілюстрації, де сфотографовано самого винахідника, його апарат—одна з відмін інгалятора.

Дуже було б до речі, щоб наш „Укрповітрошлях“ подбав про встановлення інгаляторів д-ра Даммерта на своїх курсових аеропланах. Це усунуло б одну з найголовніших причин, що відстрашує публіку від широкого використання авіотранспорту на лініях „Укрповітрошляху“.

„ГОПРИ“

Це, як побачите, не назва сиру, не фасон убрання, і не модний танок. Це так скорочено прозвано молодий український курорт у селі Гола-Пристань, Існування його, як всього в нашому житті, можна визначити двома періодами: до й після революції.

В недалеко минулім, коли саме слово „курорт“, немов чужою, чужоземною квіткою, блищала своєю дорогоцінною недоступністю для робітничого і незаможного населення, коли „на дачу“ виїздили тільки з товсто-набитими кишенями, село Гола-Пристань кожного літа наповнювалось крикливими родинами дачників з їхніми „дачними мужями“ та пухкотілими мамашами.

Власники хат дупили з них неймовірні ціни, вгору плігали також і ціни продуктів.

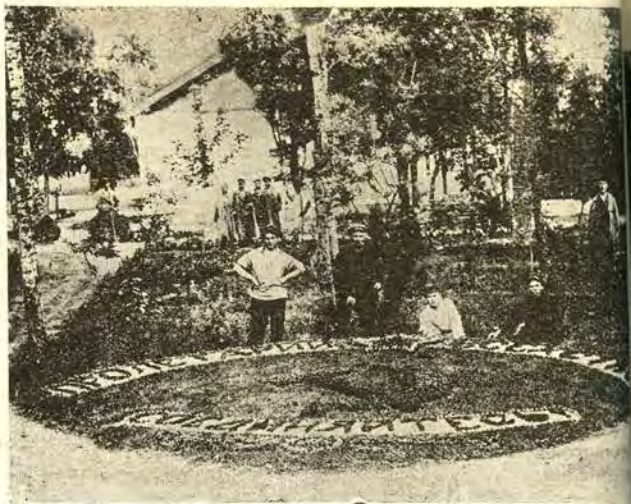
Вдень беріг озера вистилався гладкими, найнеймовірніших форм, тілами. Ці туші з охотою лакувалися чорною масляною грязюкою, що діти добували з дна озера; довго лежали на сонці, обсихали з усіх боків так, що сіра кора репалася, як спіла диня, потім залазили знову в озеро і з попелястих негрів перетворювались в біле тісто.

Опівдні, кози спадала спека — обідали, потім вилежувалися в холодку абрикосових садків, сито поглядаючи на жовтогарячі фунтові абрикоси, що з тяжким виляском падали з дерева на пісок.

А ввечері, коли з озера віяло сіллю і спяніло дихали під срібним серпанком метеоди, увечері на все село сквччали шарманки, каруселі та дзвінко верещали, гойдаючись на „човниках“, панночки, а їхні п'ятипудові мамаші водили за руки сонних малишів, збиваючи ногами пилюгу Широкої вулиці, або біля тину, на ослоні, в ряд протягом годин з сусідками полоסקали язиками, ляскаючи комарів.

Панночки фліртували на „човниках“, батьки „лікували“ ожирілі серця й ревматизми, нажиті у власних крамницях; абрикоси гнили без збуту в садах, а цілюща грязь товстим пластом лежала на дні замуленого озера.

Колись давно дрібненькі хвилі його здіймались на теперішній території посьолка: ні

Гопри. Парк-квітник

„Гола пристань“

Готують ванни парового нагріву

роскішних городів, ні великих садків, тільки маленька пристань на березі Дніпра та декілька рибальських курортів.

Кілька років відколюють нас від тої Гола-Пристань.

Озеро, відступивши все далі, міліло й вичало, може зникло б усім, коли б не революція. З закріпленням влади на Лівобережті, кому належало, викарилися Гола-Пристаньським озером. Досягнення проф. Буркесера блискучі наслідки вилось, що озеро цього типу, має величезну соляно-щолочність. В році озера в 6 то (соли (на літр в —46,57 вуглекисл. натра). Це гостро почав Гола-Пристаньське озеро від інших грязевих озер. Завдяки присутності в воді вуглекислого сполучення, можна швидко доведення визначеної кількості кислих ванн: невитрачена вуглекислота вилучається у ванні і посередньо впливає на хорих. За час існування вперше зроблено прочистку озера. Відзітхнули раніш замулені джерела. Збудовано поліклініку, де сприймати хорих лікарі-фахівці закликані з інших міст. Хорі рестали лікуватись за власними „рецептами“. Вони стали приїждати не тільки з Херсону, здебігають пароплави кожної години майже з усієї України, і в товстопузі крамарі з жінками, ті, хто на військово-грамадянській і на трудовій фронтах розгубили здоров'я і сили. Для них збудовано санаторію на 100 ліжок з гідропатичним відділом, машинним і електро-лікувальним відділами. Добре устаткований новий будинок з 30 ропними і грязевими ваннами щоденно пропускає до 400 хорих.

Чудовий м'який клімат в денної України з його ранньою весною і теплою соняшною осенню дає можливість лікувального сезону протягом 5 1/2 місяців. В

КУРОРТНИЙ СЕЗОН ПОЧИНАЄТЬСЯ

Мал. худ. М. Целова

Радіють весело службовці,
Ім — не страшний ніякий чорт:

Вони зуміли в Карачовці
Зробити ялтинський курорт!

Загальний вигляд на Виноградський монастир. Тут будуватиметься Український лепрозорій

УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕПРОЗОРІЙ

Допис І. Святуна

ПРОТЯГОМ багатьох віків хвороба — лепра (проказа) була безмірно жакливим ворогом людства, бо її вважали за хворобу, якої неможливо вилікувати. Та й зовнішній вигляд хворого на проказу дійсно жакливий.

За відомостями — лепра була відома людям за 2400 років до Р. Х.

Відношення до хорих на проказу в старовину було дійсно звіряче. Їх не лікували, а як „нечистих“ висилали за мурі міста і не дозволяли входити в місця, населені людьми. Були такі часи коли хорим чіпляли дзвона і вони навіть за мурами міст попереджали дзвоном про своє наближення. Здорові люде з жахом віддалялися від хорих і таким чином хорі залишалися без ніякої допомоги. Їх ждав один кінець — голодна смерть. І дійсно, хорі на проказу умирали як від голоду, так і від руйнації організму самою хворобою. Жах перед хворобою настільки був великий, що й досі, в наші часи, вживається народня приказка; тікає як від прокаженого, або боїться як прокаженого. До останніх часів хвороба лепра (проказа) дійсно була страшною, бо хорий на лепру був присуджений на смерть.

Після довгого наукового дослідження цієї хвороби лікарями всіх країн кінець-кінцем норвезький лікар Хансен у 1873 році знайшов і дослідив лепрозну бацилу. Його робота й стала науковим фундаментом у вивченні прокази.

Тепер цю хворобу можна цілком вилікувати. І хорі на проказу, пройшовши спеціальний курс лікування в спеціальних лікарнях — лепрозоріях, вилікуються й виходять з лікарні практично здоровими, що дає змогу їм повернутися до своєї звичайної праці. Зрозуміло, що такі вилікувані цілком безпечні для суспільства.

Треба зазначити, що люде білої раси не дуже часто хворіють на лепру. Найбільше таких хорих має жовта раса. З білої раси хворіють найбільше ті народи, що оселилися над морями та рибальствують.

У нас на Україні теж є хорі на проказу і, щоб цієї хвороби не розповсюджувати, Наркомат охорони здоров'я ухвалив зібрати всіх хорих на лепру в одне місце, збудувавши для цього спеціальну лікарню — лепрозорій, за останнім словом медичної науки.

Місцем росташовання українського лепрозорія обрано Виноградський монастир на Черкащині — за 12 верстов од ст. Смілої.

Вже почали виводити будинок для медперсоналу та службовців

Будується лепрозорій за провктом фахіфця санаторно-рортного будівництва, інженера С. П. Сергієва, і за його консультацією.

Будування почалося з осені 1927 року і закінчиться згоді з планом робіт, у серпні 1928 року. В будинкові медперсоналу і службовців уже почали класти стіни.

Будинок лепрозорія за провктом інженера С. П. Сергієва

В самій лікарні вже вкрито цоколь і почали класти стіни. Їх уже виведено на пів вікна.

Таким чином на осінь 1928 року лепрозорій буде збудований і хорі зможуть почати лікування.

В деяких країнах лікування прокази було примусовим навіть і зараз в Америці хорих на проказу ізолюють на спеціальний острів.

Тепер хорий, відбувши певний курс лікування, вже через один рік зможе одержати відпустку для побачення чи то з родиною, чи взагалі зі своїми близькими. Це не загрожує нікому, що хворобу буде кому передано. Відбувши ж уже лікування, хорий виліковується цілком і назавжди залишає шлагбачем лепрозорія

Лепрозорій — ясний промінь для прокаженних

Місцевість росташовання українського лепрозорія обрано надзвичайно влучно. Перше, що лепрозорій буде міститися лише в п'ятигодинному поїзді від наукового центру України, м. Києва. Це саме велике значіння для консультацій професорів та вивчення хвороби лікарями, що присвятять свої сили рахові лікувати проказу.

Потім, лепрозорій росташовано в прекрасній місцевості, серед бору з цікавими привабними краєвидами.

На завідателя українського лепрозорія призначено відомого лепролога, лікаря Б. П. Александровського, що з спеціальною комісією і вибрав монастир під лепрозорій.

Чи справді проказа лікується?

Одержавши вміщеного вище дописа, редакція „Всесвіта“ надіслала свого співробітника до зав. санепіда НКЗдоров'я тов. О. М. Марзеева

Випадки прокази, або лепри на Україні—сказав д-р Марзеев,—були з дуже давніх часів. За передвоєнних часів на Україні було 100 чол. хорих. Головні місця поширення цієї хвороби містяться в районі Чорного, Озівського, Каспійського морей та в місцях попадіння річок у ці моря. В науді існують погляди, що місцевість, де населення вживає рибу, або живе поблизу морей, дає найбільшу кількість захворювань. Випадки, де спостерігали проказу, були Одеса, Очаків, Маріупіль, Херсон, Миколаїв, Новоросійське, Астрахань, Стадінград та інш. Але, звичайно, захворювання спостерігалися і в других місцях, напр., в Білій Церкві, Харкові та інш. Зараз на Україні взято на облік органами НКЗдоров'я 58 хорих. Кожний хорий має спеціальну картку, де записано зі всіма подробицями всі дані що до моменту його захворювання, лікування й інш. Всіх хорих на проказу НКЗдоров'я росташовує в лепрозорії РСФРР, в місцевості „Крутые Ручьи“ біля Ленінграду. За кожного хорого НКЗдоров'я платить що місяця 60 крб. Відсутність свого спеціального українського лепрозорія надзвичайно тяжко відбивається на стані хорих та їх лікуванні. Перш за все утримання хорих у чужих лепрозоріях коштує надзвичайно дорого, по-друге, й це головне, хори нудяться, сумують за батьківщиною, що не бачать її довгий час, позбавлені своїх звичайних обставин, а це все має великий вплив на ходу хвороби. До якої міри важливі ці моменти для хорого найкраще ілюструє те листування, що одержує НКЗ від хорих українців, що перебувають у „Крутих Ручьях“. Невідомими шляхами вони довідалися, що на Україні будуватимуть лепрозорій. Хори запитують, чи скоро їх переведуть на Україну, бо тяжко жити так далеко від свого краю. По-третє—український лепрозорій дасть змогу провадити повну ізоляцію хорих, спостерігати всю течію прокази з самого початку та робити відповідні висновки наукового характеру. Бувають випадки, коли

Виведено фундамент лікарні

чужі лепрозорії відмовляють у прийомі хорого через переважність лікарні, і такі хори перебувають по кілька місяців або вдома, або в одній з лікарень.

Коли справу зі збудуванням українського лепрозорія вже було вирішено, виникло питання про місце, де росташувати лікарню. Це ціла епопея, що має свою історію. Чого тільки не розглядали ми, куди не їздили, оглядали між іншим острів Березань на Чорному морі. Далі була думка заснувати лепрозорій біля Одеси, оглядали низку монастирів, радгоспів і т. ін. Але нічого нігде не вишукали. Для лепрозорія перш за все потрібні були деякі старі будівлі, а головне значна площа землі, не менш як 100 дес. бо лепрозорій за принципом НКЗдоров'я являтиме собою не звичайну лікарню, а ізолятор хорих—трудодову колонію. В цій колонії всі, хто до чого здатний, працюватимуть у галузях сільського господарства, садівництва, паїсництва і т. ін. В осені минулого року було оглянуто місцевість коло Виноградського монастиря на Шевченківщині і НКЗдоров'я одержав цю велику садибу на 123 дес. землі зі всіма будівлями.—Звідки взялася проказа, як заражаються люди, як лікувати її, чи є надія навилікування? На всі ці питання,—сказав д-р Марзеев,—відповісти можна лише на половину. Існує кілька форм цієї хвороби, наприклад, є так звана бугорчата форма, що вкриває плямами та вередями тіло, нервова, що нищить нервову систему і таке інш. Відомо, що заразу викликає особливий мікроб. Лепра має багато подібного до туберкульоза, принаймні неможна вяснити, коли саме заразився хорий, і де він захопив заразу прокази або туберкульозу.

Лепра і туберкульоз, коли порівняти течію цих хороб, їх хронічність, то можна сказати, що вони рідні сестри. Бували випадки, що їх зареєстровано науково, коли від моменту зарази лепрою до того часу, коли вона виявлялася наочно, проходив дуже довгий—час 2—3 і 10 років.

Проказу ще з давніх давен вважають за дуже заразливую хворобу, але це не так, бо заразливість від лепри і туберкульозу однакова. В наших лепрозоріях також можнавилікувати проказу, яквилікують туберкульоз. Є багато випадків, що хорий на лепру повертається до дому, живе як нормальна людина і нічим не відрізняється від здорового. Бувають випадки, коли хвороба повертається, але це ми спостерігаємо не лише відносно лепри, а й відносно туберкульоза та інших хороб.

Шлагбаум лепрозорія

Кравид місцевості, де буде лепрозорій

І СУГЛОБІВ

РЕЧОВИЕ

КУРОРТНИЙ СПРАВОЧНИК

Роздінка вартости мість на курортах УСРР в сезон 1928 р.

НАЙМЕНУВАННЯ КУРОРТІВ	Термін функціонування	Ціна на місяць *)		
		I кат.	II кат.	III кат.
О д е с а :				
Одеса—Куяльник-Лиман гряз.	З 16-V по 30-IX	138	144	200
„ Хаджибейськ. гряз.	„	138	144	200
„ Холодна Балка—гряз.	„	138	144	200
„ Люстдорф—дигач.	„	96	108	—
„ Лермонтівськ. Інст. фіз. мет. лік.	Цілий рік	138	156	200
„ Аркадія—клімат. санатор.	З 16-V по 30-IX	132	144	200
Славянське—грязев.	„	138	144	200
Бердянське „	„	138	144	200
Гопри „	„	117	126	144
Миргород „	„	117	126	144

Примітки: За ціну першої категорії—місяця продається:

а) установам та організаціям за угодами при оренді не менш як 20 ліжко-днів з умовою оренди цих ліжок на весь сезон (виплати частинами що-місяця);

б) робітникам с/д вартату, селянам од сохи, військовим, інвалідам, що перебувають на соціальному забезпеченні, членам союзу Медсантруд і членам ВКП(б) одинцям, що не одержують партмаксимуму і їдуть за свій кошт.

За ціну другої категорії місяця продається: членам профсоюзів та особам, прирівненим до них, а також членам родин окремих категорій, що перебувають на їхньому утриманні.

За ціну третьої категорії—іншим громадянам.

Курсове лікування

Хорі, що не потребують санаторного режиму, можуть їхати на курорт, як амбулаторні хорі.

Для них установлено спеціальне курсове лікування, куди входить лікарське обслуговування й догляд: лабораторні аналізи, лікувальні процедури за призначенням лікарів поліклініки.

Що до часу приймання ванн та інших процедур, то курсових хорих прирівнено до санаторних хорих.

Для зручності амбулаторних хорих заведено систему попереднього продажу абонементів курсового лікування. Вони забезпечують хорому потрібну йому кількість процедур і відповідний лікарський догляд через курортні поліклініки.

На курортах відкрито пансіони, готелі й дачі для амбулаторних хорих. В них здається окремі номери й кімнати поденно, місячно і на весь сезон. Роздінка на номери в готелях хитається від 1 крб. 50 коп. до 3—4 крб. на добу в залежності від розміру номера, ступеня його опорядження, вигід, часу сезону. Ціни на номери далеко нижчі в травні, червні й вересні.

Вартість кімнат на дачах хитається від 15 крб. до 80 крб. на місяць в залежності від розміру, ступеня їхнього опорядження й часу сезону.

Членам профсоюзів кімнати продається за пільгові ціни. В травні, червні й вересні дається знижку.

На курортах, для амбулаторних хорих здебільшого є лікувально-дієтичне харчування в спеціальних їдальнях, що знаходяться під доглядом лікаря. Харчування коштує від 40 крб. до 50 крб. на місяць.

Вартість курсового лікування (від 30 днів до 35 днів)

Т Е Р М І Н	Одеса, Славянське і Бердянське				Гопри—Миргород			
	Ропний курс	Загальн. грязев.	Місцевий грязев.	Гінекологічний	Ропний курс	Загальн. грязев.	Мінеральний курс	Торфян. мінеральний курс
Членам профсоюзу								
З 16/V по 10/VI	36 крб.	52	44	52	45	58.25	32	48
„ 11/VI по 15/VIII	46 „	64	56	64	57.50	71.25	32	48
„ 16/VIII по 30/IX	36 „	52	44	52	45	58.25	32	48
Для організацій								
На весь сезон	40 „	60	50	60	—	52.50	—	—
Для нечленів союзів								
З 16/V по 10/VI	52 „	68	60	68	65	85.—	40	62
„ 11/VI по 15/VIII	64 „	84	78	84	80	105.—	40	62
„ 16/VIII по 30/IX	52 „	68	60	68	65	85.—	40	62

Н. К. О. З.

УКРКУРПУР

МИРГОРОД-КУРОРТ

„МИРРАД“

МІНЕРАЛЬНА ВОДА
РАДІОАКТИВНОГО ДЖЕРЕЛА

ВЖИВАЄТЬСЯ ПРИ:

ХВОРОБАХ ХАРЧОВАРНИХ
(ПИЩЕВАРИТЕЛЬНИХ) ::
ОРГАНІВ, ЗАТЯЖНИХ ТА
ХРОНІЧНИХ КАТАРАХ
І НЕВРОЗАХ ШЛУНКА
ТА КИШОК, ХВОРОБАХ
ВИМІНУ РЕЧОВИН (ОБМЕНА
ВЕЩЕСТВ), ПОДАГРИ, КАТА-
РАЛЬНИХ ЗАХВОРУВАН-
НЯХ ЖОВЧНИХ ХОДІВ
:: :: ТА ІНШЕ. :: ::

ЦЕНТРАЛЬНИЙ СКЛЕП

М. ХАРКІВ **УКРКУРПУР**

Горяїнівський пров., № 4